

Бібліографічний опис: Остапйовська І. І. Мотиви та зміст мотивації інформаційної діяльності сучасних науково-педагогічних працівників. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти* : збірник наукових праць Міжнародної (заочної) науково-практичної конференції «Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти» (27–28 лютого 2025 р., м. Хмельницький) / укладачі Л. В. Зданевич, О. С. Мисик, Л. С. Пісоцька ; За заг. ред. проф. Л. В. Зданевич. Хмельницький : ХГПА, 2025. С. 615–619.

Остапйовська Ірина Ігорівна,

кандидат педагогічних наук, доцент

Волинський національний університет імені
Лесі Українки

МОТИВИ ТА ЗМІСТ МОТИВАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У публікації актуалізовано зміст феномену «інформаційна діяльність науково-педагогічних працівників (НПП)», виділено її етапи: інформаційно-аналітичний та інформаційно-технологічний, – й розкрито їх функціональну роль. Означено мотивацію інформаційної діяльності НПП, як систему особистісно значущих та дієвих мотивів; акцентовано увагу на мотивах інформаційної діяльності сучасних науково-педагогічних працівників (внутрішніх та зовнішніх) і важливість їх поєднання задля досягнення мети інформаційної діяльності; окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: *інформаційна діяльність, інформаційна діяльність науково-педагогічних працівників, структура інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників, етапи інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників, мотиви інформаційної діяльності науково-*

педагогічних працівників, мотивація інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників, зовнішні мотиви інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників, внутрішні мотиви інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників

Іще з часів античності відома фраза «Життя – це рух (грец. «*Hē zōē kinēsis esti*»)», котра є одним із наукових постулатів упродовж усього цивілізаційного розвитку світової науки, зокрема Г. Сковорода зазначав: «Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись – значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота – рух душі, а життя – се рух» (цит. за [1]). У широкому розумінні рух – це діяльність, як своєрідний спосіб буття людини у світі, її здатність змінювати своє оточення (дійсність) [4, с. 98]. Разом із тим, будь-яка діяльність – це процес, який передбачає досягнення певної мети, іншими словами – задоволення певних потреб особистості. Але, для того, щоб діяти, потрібно відповісти на цілу низку запитань, котрі стосуються цілої низки компонентів цього процесу: змісту потреби; різноаспектних можливостей людини (суб'єкта діяльності); наявних ресурсів, котрі можна використовувати (засобів діяльності); умов, у яких доведеться діяти; результатів від її задоволення та можливих наслідків тощо. Щоб отримати відповідь необхідна адекватна інформація та уміння її опрацьовувати й використовувати – виконувати певні дії з отриманими відомостями (інформаційну діяльність). Таким чином, можна стверджувати, що будь-який вид діяльності особистості містить у собі інформаційну діяльність як один із базових компонентів, причому вона передбачає два змістово-діяльнісних етапи:

1) інформаційно-аналітичний – цей етап інформаційної діяльності передбачає роботу зі змістом інформації та інформаційних продуктів і відбувається, в основному, на рівні критичного аналізу та логіко-ментальної діяльності;

2) інформаційно-технологічний – він передбачає власне розробку технології практичної реалізації інформаційної діяльності, тобто є, в основному

роботою із інструментарієм (засобами) інформаційної діяльності; в наш час – це, як правило, програмно-технічні засоби інформаційно-комунікаційних засобів технологій (ІКТ) [2]. Окрім того, серед основних елементів її структури доцільно виділити такі компоненти, як: мета (інформаційна потреба, яку треба задовольнити), мотив (мотиви), планування процесу діяльності, переробка поточної інформації (первинної інформації), концептуальна модель, прийняття рішень, дія (практичне втілення рішень – створення інформаційних продуктів), перевірка результатів, корекція дії (за потреби) [3].

Рушієм інформаційної діяльності є прагнення задовольнити певні інформаційні потреби особистості – як базові (фізіологічні: кисень, їжа, житло, захист тощо), так і вищі (особистісні: повага, самоствердження, особистісний розвиток, приналежність до певної спільноти та ін.). У контексті теми публікації зосередимо увагу саме на вищих потребах, зокрема – на професійних (підгрупі особистісних потреб, котрі стосуються професійної діяльності та розвитку освітян-педагогів). При цьому інформаційна діяльність науково-педагогічних працівників (НПП) буде спрямована на опрацювання інформації, котра б дозволила реалізовувати таку діяльність, як: 1) педагогічна, 2) наукова, 3) самоосвітня. Варто відмітити, що будь-який із вказаних видів інформаційної діяльності НПП для досягнення мети потребує відповідної мотивації, як системи особистісно значущих та дієвих мотивів.

Під мотивом (від лат. *moveo* – рухаю) у загальному значенні можна розуміти усвідомлену потребу, реально діючий фактор (стимул-фактори), який спонукає до діяльності та перебуває у тісному взаємозв'язку з емоціями [3]. При цьому мотиви інформаційної діяльності НПП умовно об'єднаємо у дві групи: 1) внутрішні (особистісні, котрі є продуктом власної психічної діяльності) та 2) зовнішні (ті, котрі виникають поза особистістю та безпосередньо не залежать від неї). Відповідно, їх мотивація до інформаційної діяльності – це система дієвих, особистісно значущих та дієвих мотивів (внутрішніх та зовнішніх).

Серед внутрішніх мотивів до інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників доцільно виділити:

1) задоволення природної та професійної цікавості та особистісний і професійний пізнавальний інтерес, котрий полягає у реалізації бажання дізнатися нове, розширити свої знання та розуміння світу в цілому та професійній сфері – зокрема. Це стосується не тільки інформаційної бази (теоретичних знань із психолого-педагогічних наук та наукових основ предметних освітніх галузей), але й – теоретичних відомостей щодо практичної інтеграції та використання освітніх технологій (наприклад, програмно-технічних засобів ІКТ – мережеві та мультимедійні технології, системи штучного інтелекту, імерсивні технології тощо);

2) можливості саморозвитку і самовдосконалення у професійній сфері, які полягають в задоволенні прагнення НПП вдосконалювати власні навички та компетенції, підвищувати свій культурний рівень;

3) творча самореалізація, можливість виявів творчості та креативності, котрі реалізуються завдяки використанню отриманої інформації для продукування (як джерело натхнення) і презентування нових ідей, проєктів або продуктів;

4) соціальне (у контексті теми публікації – професійне) визнання, можливість відчувати себе професіоналом, експертом у своїй сфері та отримати визнання від колег, повагу від здобувачів освіти, різноманітних соціальних інституцій тощо;

5) професійна свідомість (професійна самоідентифікація) та відповідальність, котрі полягають у визнанні необхідності інформаційної діяльності як одного із базових компонентів успішної навчальної, наукової та самоосвітньої діяльності;

6) потреба в ухваленні рішень та підтримці (підтвердженні), зміст яких передбачає інформаційну діяльність, яка спрямована на збір інформації для кращого розуміння ситуації та прийняття обґрунтованих рішень та/або підтвердження чи спростування власних припущень тощо;

7) внутрішнє почуття обов'язку та відповідальності, сумлінність у підході до виконання професійних обов'язків, пов'язаних з інформаційною діяльністю тощо.

Серед зовнішніх мотивів (при цьому мотивація може бути як позитивною, так і негативною) інформаційної діяльності науково-педагогічних працівників варто виділити:

1) матеріальні стимули: можливість отримання певних фінансових заохочень (високої заробітної плати, премій), матеріальних винагород, як за безпосереднє виконання інформаційної діяльності, так і за професійну діяльність, яка включала у себе інформаційну;

2) соціальна підтримка, які передбачають отримання допомоги і підтримки з боку колег, керівництва та/або суспільства за успішну інформаційну діяльність;

3) конкуренція, яка спонукає НПП до інформаційної діяльності задля бажання перевершити інших у професійній, досягти кращих результатів у порівнянні з конкурентами і, як наслідок – посісти кращу позицію серед науково-педагогічного загалу та на ринку праці;

4) наявність певних професійних обов'язків, які прямо та/або опосередковано пов'язані з інформаційною діяльністю;

5) можливість негативних наслідків у професійній сфері, які передбачають використання інформаційної діяльності як засобу для уникнення покарань або негативних наслідків, які можуть виникнути тощо.

Доцільно зазначити, що обидві групи мотивів (мотивації) перебувають у тісному взаємозв'язку, оскільки в умовах сучасності внутрішні стимул-фактори підтримуються зовнішніми та навпаки. Наприклад, самоствердження та повага в професійній сфері досягається із залученням певних матеріальних стимулів (публікацій, проєктів, організації та проведення власних науково-педагогічних заходів тощо) і навпаки – професійний авторитет дозволяє залучити джерела зовнішнього стимулювання (партнерів для співпраці, додаткове фінансування, ресурси і бази для науково-педагогічної діяльності тощо).

Підсумовуючи проведену дослідницьку роботу можна стверджувати, що інформаційна діяльність НПП є необхідною складовою їх професійної діяльності. Проте, її зміст постійно розширюється та вимагає від освітян наявності дієвих стимулів, котрі мотивуватимуть НПП до її проведення на належному рівні, що відкриває широке поле до подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Афоризми Григорія Сковороди. *Освіта.ua* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/literature/s/63970/>
2. Остапйовська І. Академічна доброчесність у контексті культури інформаційної діяльності учителів початкових класів. *Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів* : Матеріали міжнародної конференції – четвертих академічних читань імені професора Романа Арцишевського (26–27 червня 2024 р., м. Луцьк). С. 106–110. URL: <https://surl.li/geyvgi>
3. Синиця С. В., Шестерова Л. Є., Пронь А. С. Теоретичні передумови формування мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності у школярів середніх класів. *Часопис кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури «Фізична культура: теорія і практика»*. 2024. № 7. С. 65–29. URL: <https://surl.li/rqzvxy>
4. Український педагогічний словник [Текст] / С. Гончаренко. Київ : Либідь, 1997. 376 с.